Voorstel aan de Algemene ledenvergadering

Datum ALV : 30 september 2026

Agendapunt : 7. VNG-inzet richting kabinet

Kenmerk :

Onderwerp

Principe afspraken samenwerkingsagenda

Gevraagd besluit

De ALV gaat akkoord:

- met de principe afspraken op de samenwerkingsagenda tussen medeoverheden
- de bespreking van de samenwerkingsagenda zelf tijdens de najaars-ALV op 11 december.

Toelichting op hoofdlijnen

In deze notitie informeren wij u over de stand van zaken van de gesprekken met het kabinet over een gezamenlijke agenda voor Nederland – de zogenoemde ‘samenwerkingsagenda’. We vragen uw instemming op de inhoud van de afspraken die we recent met het kabinet maakten. Daarnaast vragen we uw instemming met het proces om de samenwerkingsagenda verder uit te werken met het kabinet. Op 26 oktober staat er een overhedenoverleg gepland waarin de samenwerkingsagenda wordt vastgesteld, onder voorbehoud van uw instemming tijdens de najaars-ALV op 11 december.

Inzet VNG voor een sterker en eerlijker Nederland

Na de val van het kabinet Schoof hebben we als VNG de handen ineengeslagen met het IPO, de Unie van Waterschappen en diverse maatschappelijke partijen. Met elkaar hebben we gewerkt aan bouwstenen voor een sterker en eerlijker Nederland. Dit zijn concrete voorstellen op grote thema’s om het land weer vooruit te helpen. De bouwstenen vormden de basis van onze inzet tijdens de formatie.

We hebben ons consistent ingezet voor het adviesrapport Van Ark over de jeugdzorg. In januari 2025 bracht een onafhankelijke deskundige commissie onder leiding van Van Ark advies uit. Het volgende, tweede advies wordt begin 2027 verwacht. We staan voor een eerlijke vergoeding voor de kosten die we maken in de uitvoering van rijkswetten. Om te voorkomen dat we ooit weer in een vergelijkbare discussie over de vergoeding van de kosten van de jeugdzorg terecht komen, is het rapport-Polman ‘Samen bouwen aan resultaten’ tot stand gekomen. Het is voor de interbestuurlijke verhoudingen van belang dat dit rapport onverkort wordt uitgevoerd.

In de bouwstenen doen we daarnaast ook voorstellen inhoudelijke doorbraken en voor een investeringsagenda om Nederland klaar te maken voor de toekomst. De investeringsagenda bevat de middelen die nodig zijn om ervoor te zorgen dat de ambities voor Nederland, waaronder de wens om 100.000 woningen per jaar te bouwen, ook daadwerkelijk gerealiseerd kan worden.

Onze boodschap was en is nog steeds kraakhelder: kies voor samenwerking en maak afspraken die in de praktijk ook echt uitvoerbaar zijn.

Gesprekken met het kabinet-Jetten

Het kabinet-Jetten heeft de wens uitgesproken voor een constructieve samenwerking met de medeoverheden. Zij heeft daarbij in het coalitieakkoord het rapport-Polman omarmd. Tegelijkertijd zien we ook diverse knelpunten in het coalitieakkoord die daadwerkelijke oplossingen voor Nederland in de weg staan, bijvoorbeeld financiële vertaling van de afspraken rondom de commissie Van Ark. Ook breder mist in het coalitieakkoord de congruentie tussen de ambities van het kabinet en de gereserveerde middelen. Dat vormt een belangrijk knelpunt rond wonen, infrastructuur, energie en de verantwoordelijkheid die gemeenten hebben rondom weerbaarheid. Op 2 februari hebben we onze reactie op het coalitieakkoord gedeeld met de fractievoorzitters van de Tweede Kamer.

Na de installatie van het kabinet zijn gesprekken gestart tussen de medeoverheden onder leiding van de minister-president. Tijdens deze gesprekken kon het soms best schuren. Want als de ambities hoog zijn, moet ook duidelijk zijn wat er nodig is om ze waar te maken. Als VNG hebben we daarom continue onze knelpunten, inclusief mogelijke oplossingsrichtingen, op tafel gelegd. Het doel van de gesprekken was om tot gezamenlijk afspraken te komen die de basis vormen voor verdere samenwerking.

Stand van zaken samenwerkingsagenda

Na intensieve onderhandelingen zijn we met het kabinet tot afspraken gekomen over de belangrijkste knelpunten. Deze liggen nu aan u voor (bijlage 1). Het kabinet is in belangrijke mate tegemoet gekomen aan de gerechtvaardigde wensen van de VNG. Dat biedt vertrouwen voor de verdere samenwerking. Dit moet verder blijken uit de wijze waarop die afspraken nader worden geconcretiseerd en op de wijze waarop het kabinet recht zal doen aan het rapport van Van Ark, alsmede aan de voorstellen uit het rapport Polman. We verzoeken u daarom om akkoord te gaan met de principe afspraken.

Deze afspraken vormen de basis van een verdere samenwerkingsagenda die we met het kabinet uitwerken en voorleggen tijdens de najaars-ALV op 11 december. Hieronder lichten we een aantal punten voor u uit:

Afspraken rondom Van Ark
Met het kabinet hebben we afgesproken dat het advies dat onder voorzitterschap van Tamara van Ark in januari 2027 wordt uitgebracht door ons gezamenlijk als maatgevend en zwaarwegend worden beschouwd. Besluitvorming hierover loopt mee in de voorjaarsbesluitvorming 2027.

Als VNG hebben we helder gemaakt dat deze afspraak een harde randvoorwaarde is voor verdere samenwerking met het kabinet. Als het kabinet tijdens de voorjaarsbesluitvorming niet over de

brug komt, is de VNG nog altijd bereid om een civiele procedure te starten. Dit is in lijn met de resolutie die tijdens de ALV van 18 juni 2025 is vastgesteld.

Investeringsagenda
We maken een gezamenlijke investeringsagenda met structuurversterkende maatregelen op basis van een gezamenlijke lange termijnvisie, begin 2027. Het gaat hierbij om een agenda voor woningbouw, digitale en fysieke infrastructuur en openbaar vervoer, natuur, maatschappelijk vastgoed, regionale economie, oplossingen voor netcongestie, verdere verduurzaming en klimaatadaptatie. De agenda moet uitvoerbaar zijn en alle regio's in het land vooruithelpen.

Het is onze wens dat ook maatschappelijke partijen intensief worden betrokken bij het vormgeven van de investeringsagenda. Dit is van belang voor breed maatschappelijk draagvlak.

Grote vereenvoudiging bestaanszekerheid
Veel inwoners in Nederland zien door het woud aan regels en mogelijkheden het bos niet meer. Dit zorgt ervoor dat de hulp niet altijd aankomt bij degene die dat nodig hebben. Voor de VNG is het dan ook van belang dat we hervormingen doorvoeren die leiden tot een vereenvoudiging van de financiële relatie tussen overheid en inwoner. We doen dat mede met het doel om de bestaanszekerheid van inwoners te versterken.

Maatschappelijke weerbaarheid
We zitten in een tijd van geopolitieke spanningen, hybride dreigingen, langdurige verstoringen van vitale processen en maatschappelijke ontwrichting. We vinden het dan ook belangrijk dat we samen met het kabinet het gesprek starten over wat nodig is om de samenleving weerbaar te maken. Het gaat daarbij niet alleen om defensie, maar ook over wat nodig is om een samenleving te creëren dat weerbaar is en dergelijke schokken kan opvangen, zich kan aanpassen en weer weet te herstellen.

Bijlage(n)

1. Principe afspraken samenwerkingsagenda medeoverheden

Tekst voor stemsheet:

Gaat u akkoord met de principe afspraken voor de samenwerkingsagenda?

1 = ja

2 = nee